

Un clásico

Neira Vilas é un escritor dunha versatilidade asombrosa: relatos e novelas protagonizados por homes e mulleres de tódalas idades, historias narradas dende tódolos puntos de vista posibles, na procura sempre da voz máis acaída ó relato

S

empre resulta difícil tentar definir que é un clásico, mais o paradoxo desta cuestión é que non acostuma haber grandes discusións á hora de concederlle este estatuto á obra de determinados autores, e sen dúbida Neira Vilas é un deles. A súa foi sempre unha presenza constante nas nosas letras dende aquel ano 1961 no que marcara un fito coas súas Memorias dun neno labrego, presenza moito máis visible dende que na década dos

90 retorna definitivamente a súa Galicia natal (sen por iso deixar de voltar periodicamente a Cuba). O seu ingreso na Real Academia Galega dota dun xusto recoñecemento social e institucional a quen foi con frecuencia vítima da súa modestia natural e dunha etiquetaxe reduccionista que o converteu, erroneamente, nun autor para rapaces, un público estimado polo escritor e ó que certamente se dirixiu a miúdo, contribuíndo así involuntariamente a crear unha imaxe parcial de si e da súa obra.

Falo de parcial porque Neira Vilas é un escritor dunha versatilidade asombrosa: relatos e novelas protagonizados por homes e mulleres de tódalas idades, historias narradas dende tódolos puntos de vista posibles, na procura sempre da voz máis acaída ó relato. No único que as súas narracións resultan inconfundibles é nos temas tratados, pois hai unha grande estabilidade no seu mundo literario, un mundo que nace nas terras ullás da súa infancia e se vai ampliando, arrequeantándose con esa familia de adopción que é a emigración galega na Arxentina, con esoutra patria amada, a Cuba posrevolucionaria. Eses tres elementos fornécenlle un material inesgotable, nunha curiosa mestura de realidade e ficción coa que consegue un equilibrio moi particular, xa que cómpre non esquecer que un dos aspectos da polifaceta do escritor é o de constituírse en memoria viva da emigración galega. A súa arraizada conciencia de ser un máis desa Galicia da diáspora converteuno en cronista en obras como Galegos no Golfo de México, faceta esta que non está ausente na súa obra de ficción, nomeadamente nestes *Relatos mariñeiros* publicados por Xerais e que el mesmo confesa "teñen como referencia e inspiración a comunidade de pescadores galegos das Mariñas, asentados na Habana durante os anos trinta, corenta e cincuenta do século XX". Neira Vilas tende así unha ponte entre a Galicia pescadora —que nos últimos meses cobrou un novo protagonismo— e unha parte de nós que, mesmo da outra banda do océano, non perdeu a súa identidade mariñeira. Sen dúbida, moitas destas historias acubillábaas hai tempo o escritor no seu fardel, alí onde feitos e perso-

naxes reais evolúen e mutan ata converterse en ficción artística sen perder a súa autenticidade orixinal.

Nos vinte relatos que constitúen o volume, e que unha vez máis amosan a querenza do autor pola forma breve (mesmo minimalista diría eu: lembremos as maxistras estampas de Lar, Pan ou Nai), atopamos un abano de temas que van dende a evocación de feitos históricos como a famosa epidemia de gripe que mancou a illa cunha elevada mortalidade ou as folgas do naval, por medio das cales os mariñeiros foron rabufando melloras e dignidade, pasando pola memoria de episodios vencellados á guerra civil (un asunto no que Neira Vilas foi pioneiro nas nosas letras con *Aqueles anos do Moncho*) ata as eternas e universais historias de amor e outras que, sendo propias daquel tempo, cobran hoxe unha rechamante actualidade como as tribulacións dos sen papeis. Recorre o escritor a fórmulas narrativas moi variadas e, entre elas, sobrancea a epistolar, pola que ten amosado sempre unha marcada preferencia; a dispersión diexética das historias, que esta variedade modalizadora potencia, vese compensada reaparición en distintos relatos dalgúns personaxes, ás veces como principais e outras como secundarios, que contribúen a crear a impresión de que, máis que estarmos perante un feixe de historias, temos na man o novelo que vencella as vidas dun grupo humano.

Polo que se refire á lingua, Neira Vilas permanece fiel á vocación de enxebreza manifesta sempre ó longo da súa obra, neste caso evidenciada na recuperación dun léxico mariñeiro de presenza ben medida que en ningún momento abouxa ó lector, pero que coloreia o texto e potencia de forma implícita a dimensión documental do conxunto.

d LORES VILA VEDRA